

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
«22» лютого 2023 року,
протокол № 10.

Ректор університету, голова вченої
ради університету, доктор
юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
(підпис) (ініціали, прізвище)

«22» лютого 2023 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ»
для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні
здобувачів ступеня доктора філософії
зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування**

РОЗРОБНИКИ:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«10» січня 2023 року, протокол № 6.

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
«10» січня 2023 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«15» лютого 2023 року, протокол № 3.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«15» лютого 2023 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		2
2.	Заплановані результати навчання		3
3.	Програма навчальної дисципліни		5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		6
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	6
	4.2.	Аудиторні заняття	7
	4.3.	Завдання для самостійної роботи	7
5.	Методи навчання та контролю		7
6.	Схема нарахування балів		7
7.	Рекомендована література		8
	7.1.	Основна література	8
	7.2.	Допоміжна література	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		9

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	28 Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	281 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва спеціалізації	–	-
4.	Назва дисципліни	–	Теорія аргументації
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	BK23
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	третій
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	доктор філософії
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	четвертий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,0 / 90
	денна, заочна форми навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	14
	% від загального обсягу	–	15,6
	лекційні заняття (годин)	–	8
	% від обсягу аудиторних годин	–	57,1
	семінарські заняття (годин)	–	6
	% від обсягу аудиторних годин	–	42,9
	самостійна робота (годин)	–	76
	% від загального обсягу	–	84,4
12.	Форма семестрового контролю	–	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	OK 4 «Культура мовлення науковця» OK 6 «Методологія наукової та педагогічної діяльності»
	2) супутні дисципліни	–	BK 18 «Психологія спілкування» BK 19 «Практична риторика»

ВК 22 «Теорія лідерства»
 ВК 24 «Діалектика як світоглядна
 основа наукових досліджень»

3) наступні дисципліни – -
 14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни:

ЗК 1. Здатність застосовувати системний підхід, науковий світогляд для проведення наукових досліджень, абстрактно, критично мислити, аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства, синтезувати отримані знання та формувати обґрунтовані пропозиції, стверджувати власну життєву позицію.

ЗК 8. Здатність розуміти основи науково-педагогічної діяльності, комунікувати, зрозуміло доносити інформацію до підготовленої або непідготовленої аудиторії, навчати інших, викладати навчальні дисципліни.

ФК 2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

Програмні результати навчання, які досягаються під час вивчення навчальної дисципліни:

РН 2. Демонструвати навички презентації та обговорення результатів досліджень, наукових та прикладних проблем публічного управління та адміністрування державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях.

РН 5. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті сучасних знань з досліджуваної наукової проблеми.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	мати уявлення про предмет теорії аргументації як галузі наукового знання
1.2)	визначати предмет теорії аргументації, її структуру та функції, базові поняття та понятійно-категоріальний апарат теорії аргументації;
1.3)	охарактеризувати основні історичні етапи становлення та розвитку теорії аргументації;
1.4)	мати уявлення про структуру та основні сучасні концепції аргументації;
1.5)	знати особливості аргументативного дискурсу в професійній діяльності.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	показати зв'язок теорії аргументації з логікою та риторикою;
2.2)	з'ясувати закономірності розвитку теорії аргументації та права;
2.3)	сформулювати позицію усвідомленого використання вихідних принципів теорії аргументації в ході ведення дискусій, а також підготовки аргументативних текстів;
2.4)	обговорювати роль та значення застосування теорії аргументації у процесі дослідницької діяльності;
2.5)	пояснювати сутність проблему сфері аргументативних дискурсів та вміти

дискутувати з приводу можливих шляхів їх подолання.
2.6) обґрунтовувати вплив критичного сприйняття інформації на рівень загальної та професійної культури особистості на її здатність приймати осмислені рішення у соціальній та професійній діяльності, особистому житті.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) використовувати у своїй професійній діяльності знання з області теорії і практики аргументації;
3.2) вміти використовувати аргументацію в якості методології переконання;
3.3) аргументувати висунуті тези, переконливо і доказово відстоювати свої позиції;
3.4) аргументовано і доказово відстоювати свої позиції та інтереси в аргументативному дискурсі.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної теорії аргументації, виокремлювати логічні принципи та знання, необхідні для діяльності у сфері юриспруденції;
4.2) демонструвати здатність розбивати інформацію на основні структурні складові, аналізувати рекомендовані до вивчення першоджерела з теорії аргументації;
4.3) змістовно аналізувати основні напрями та течії у сфері теорії аргументації;
4.4) застосовувати набуті знання у своїй галузі наукового пізнання, а також при аналізі складних проблем інших сфер життєдіяльності суспільства;
4.5) володіти навичками публічної промови, аргументації, ведення дискусій і полеміки, правилами теорії аргументації в наукових дискусіях, ділових бесідах та перемовинах, вимогам обґрунтованості і переконливості у спілкуванні та професійній діяльності.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) поєднувати елементи логічних знань з метою отримання цілого з новою системною властивістю; бути здатним зробити логічні узагальнення;
5.2) при вивченні теорії аргументації інтегрувати та використовувати знання та факти з інших дисциплін;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом теорії аргументації для аналізу аргументативних текстів;
5.3) оперувати набутими науковими принципами, законами, категоріями, методами для формування синтезованого світогляду;
5.4) обґрунтовувати необхідність знань з теорії аргументації для фахівців в галузі юриспруденції;
5.5) пропонувати шляхи підвищення власної логічної культури, розвитку здатності вирішувати дослідницькі проблеми комплексно, виробляти навички критичного мислення в процесі самоосвіти та самовдосконалення;
5.6) критично узагальнювати соціально важливу інформацію на основі використання різноманітних джерел такої інформації.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем з курсу «Теорія аргументації» для формування високого рівня логічної культури правника;
6.2) розкривати соціально-історичну сутність і доцільність явищ доведення та спростування у професійній та дослідницькій діяльності;

6.3) пояснювати відмінності між логічними і психологічними практиками доведення та спростування у процесі дискусій, оцінювати їх вплив на сучасну юридичну та дослідницьку;
6.4) вибирати серед різноманіття думок та поглядів окремі положення, важливі для формування власної філософської позиції, особистісного та професійного самовдосконалення та самовираження;
6.5) оцінювати внесок українських логіків у скарбницю світової логічної думки.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) ознайомити з логічними основами процесу аргументації, теоретичними положеннями про комунікативну природу аргументативного дискурсу;
7.2) демонструвати навички вміння професійно вести дискусії на професійну та дослідницьку тематику, здатність самостійно аналізувати аргументативні тексти, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду;
7.3) писати аргументативні тексти на актуальну професійну та дослідницьку проблематику, враховуючи складність та багатовимірність світу, демонструючи вміння поєднувати й узгоджувати різнопланові тенденції;
7.4) творчо використовувати зміст основних першоджерел і провідні ідеї при аналізі проблем в сфері теорії аргументації, а також головних проблем співвідношення науки і дослідницької практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та завдання теорії аргументації

Визначення аргументації. Предмет теорії аргументації. Раціональний характер аргументації. Аргументація як галузь наукового знання, яка поєднує дослідження, аргументацію і переконання. Проблема аргументації в пізнанні і спілкуванні. Особливості процедур аргументації в реальній мовній діяльності. Різні підходи до аргументації (логічний, когнітивний, психологічний, прагматичний. Логіко-раціональна, предметна і риторична аргументація. Аргументація та цінності. Міждисциплінарний характер досліджень аргументаційного процесу. Основні завдання аргументації. Основні методи аргументації. Діалог як основна форма аргументації. Суперечка як форма діалогу: види суперечок, стратегія і тактика суперечки. Дозволені і недозволені психологічні прийоми. Психологія суперечки.

Тема 2. Логічні основи аргументації

Аргументація в традиційній логіці. Демонстративна і правдоподібна аргументації. Доведення: мета, види, структура. Пряме, непряме і розділове доведення. Класичне доведення від протилежного і його стратегія.

Правила стосовно тези доведення. Вимоги щодо відношення до аргументів. Демонстрація (або форма доведення) і її види. Помилки в демонстраційному процесі. Некоректні аргументи і способи їх критики. Спростування та його різновиди: спростування тези, спростування аргументів, спростування демонстрації. Критика, її мета і способи. Структура доведення і аргументації: порівняльний аналіз.

Тема 3. Правила та помилки в процесі аргументації

Класифікація помилок, що зустрічаються в аргументації. Паралогізми, софізми та парадокси. Види прийомів в суперечці: логічні, соціально-психологічні, організаційно-процедурні. Логічні помилки і хитрощі стосовно тези: невизначеність тези, підміна тези, втрата тези. Логічні помилки по відношенню до аргументів: аргументи і виверти *ad hominem*. Аргумент до авторитету, аргумент до сили, до жалю, до незнання та ін. Помилки в

демонстрації: «порочне коло», «поспішне узагальнення», «від сказаного з умовою до сказаного безумовно», «передбачення підстави» та ін.

Способи морального тиску на опонентів і слухачів. Роль моральної позиції в процесі аргументації.

Тема 4. Природа та загальна структура аргументативного дискурсу

Особливості аргументативного дискурсу. Структурний аналіз аргументативного дискурсу. Поняття «текст». Характеристики тексту. Використання засобів оцінки і правил аргументативного дискурсу при написанні тексту. Формулювання кута зору. Розробка аргументів. Аналіз і оцінка прийнятності запропонованих аргументів (свідectва, громадська думка, фактологічні судження, наукові істини, закони логіки тощо). Особливості створення наукового тексту. Основні структурні компоненти наукового тексту (вступ, основний текст, висновок). Вимоги до наукового тексту. Надмірний вплив попередньої дослідницької роботи на виклад матеріалу. Вимоги до анотацій, рефератів, оглядів і рецензій. Особливості написання дисертаційних робіт в плані аргументації.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Предмет та завдання теорії аргументації	23	2	2	-	-	19	-	-	-	-	-	-2
Тема 2. Логічні основи аргументації	21	2	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Правила і помилки в процесі аргументації	23	2	2	-	-	19	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Природа і загальна структура аргументативного дискурсу	23	2	2	-	-	19	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	8	6	-	-	76	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота аспірантів

4.3.1. Самостійна робота аспірантів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи аспірантів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Самостійна робота аспірантів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.4. Завдання для самостійної роботи аспірантів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

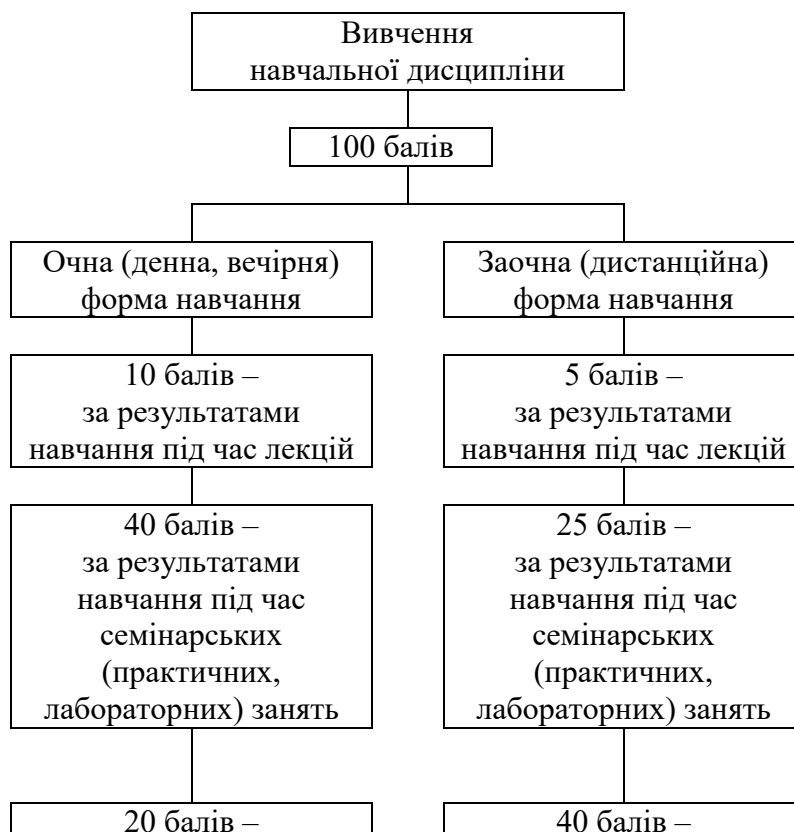
Поточний контроль знань аспірантів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування аспірантів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку. Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Виговський Л.А. Логіка: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 214 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Хоменко І.В. Еристика: підручник. Київ: Центр правової літератури, 2008. 280 с.
2. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

8. Інформаційні ресурси

1. <http://pidruchniki.ws>
2. <http://dozkontrol.ucoz.ua>